

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bfv.II.1.072/2010/5. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. április 7. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A zsarolás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Dunakeszi Városi Bíróság 8.B.364/2007/30. számú ítéletét és a Pest Megyei Bíróság 1.Bf.695/2009/4. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Dunakeszi Városi Bíróság a 2009. október 20-án kihirdetett 8.B.364/2007/30. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki zsarolás büntetében (Btk. 323. § (1) bek.). Ezért őt - végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett - 1 év 6 hónap börtönre ítélte.

A megállapított tényállás szerint az 1947-ben született büntetlen előéletű terhelt, mint a Hotel alkalmazottja és a sértett, mint a Hotel tulajdonosa között 1999 és 2004 augusztusa közötti időben baráti és munkatársi kapcsolat állt fenn.

A terhelt és a sértett 2002. június 27.-én megállapodást kötött, amely szerint a terhelt 39.000.000 Ft baráti kölcsönt nyújtott a sértettnek. A kölcsön visszafizetési határideje 2003. december hó 31. napja volt. A kölcsönadásról tartozáselismerő nyilatkozat készült, amelyet dr. Sz. Gy. ügyvéd 2002. július 8.-án ellenjegyzett.

A tartozás visszafizetése határidőben nem történt meg, ezért a felek a tartozás határidejének meghosszabbítása céljából felkeresték dr. Sz. Á. ügyvédet. Az ügyvéd 2004. február 19.-én a tartozás elismeréséről nyilatkozatot szerkesztett, melyet a sértett írt alá. E nyilatkozatban a sértett elismerte, hogy a terhelttől 39.000.000 Ft-ot baráti kölcsönként átvett, és kötelezettséget vállalt arra, hogy a tartozást - kamataival együtt - legkésőbb 2005. december 31.-ig visszafizeti.

A sértett a terhelttől kölcsönkapott 39.000.000 forintot 2004. május hó 21. napján visszafizette. Erről a dr. Sz. Á. által szerkesztett okirat készült.

A terhelt munkájával kapcsolatban 2004 nyarán problémák merültek fel, ezért a sértett a munkaviszonyát 2004. augusztus hó 9. napján rendkívüli felmondással megszüntette.

A terhelt a munkaviszonya jogellenes megszüntetésére hivatkozva 2004. szeptember 14.-én keresetet nyújtott be a Debreceni Munkaügyi Bíróságra, kérve munkaviszonya visszaállítását, valamint az alperes kötelezését a túlórái és a ki nem vett szabadsága megfizetésére.

A terhelt - dr. E. Á. ügyvéden keresztül - 2004. szeptember 27.-én felszólítást küldött a sértettnek, hogy a még fennálló 39.000.000 Ft tartozását fizesse meg, mert annak határideje 2003. december 31.-én lejárt. A sértett a fizetési felszólításnak nem tett eleget. Dr. Sz. Á. ügyvéden keresztül tudatta a terhelttel, hogy egyszer történt csak kölcsönadás. 2004. február 19.-én csupán a kölcsön visszafizetésének a határideje került módosításra és a tartozását 2004. május 21.-én rendezte.

A terhelt 2004. október 19.-én keresetlevelet nyújtott be a sértett ellen a Hajdú-Bihar Megyei Bírósághoz. Abban 39.000.000 Ft és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest, arra hivatkozva, hogy kétszer adott kölcsön a sértettnek 39.000.000 Ft-ot. Egyszer 2002. június 27.-én - a dr. Sz. Gy. által ellenjegyzett tartozás elismerő nyilatkozatban foglalt összeget -, majd 2004. február hó 19.-én - a dr. Sz. Á. által ellenjegyzett tartozás elismerő nyilatkozatba foglalt összeget -, és csak az egyik összeget kapta vissza, 2004. május 21.-én.

A sértettel szemben 2001. évben a Debreceni Városi Bíróság előtt

44.B.3126/2002. szám alatt büntetőeljárás indult zsarolás büntette és más bűncselekmény miatt, amely eljárásban a terheltet a nyomozó hatóság, majd 2004 májusában a bíróság is tanúként hallgatta ki.

A terhelt 2004. október 5.-én kelt beadványában bejelentette a Debreceni Városi Bírósághoz, hogy a májusi tárgyaláson nem a tényeknek megfelelő tanúvallomást tett. Vallomását módosítani kívánja, ezért kérte ismételt tanúkénti kihallgatását. Előadta: tisztában van azzal, hogy a hamis tanúzás büntettét elkövette, és az újabb vallomása megtételének indokait a tárgyaláson fogja előadni. A terheltet a 2004. november 25. napjára kitűzött tárgyalásra megidézte a bíróság.

A sértett - a büntetőügy iratait tanulmányozó védőjén keresztül - tudomást szerzett a terhelt beadványáról. Nyilvánvaló lett számára, hogy a terhelt a tárgyaláson korábban tett - reá kedvező - vallomását úgy akarta módosítani, hogy az rá nézve terhelő legyen.

Ezen előzmények után a terhelt és a sértett két barátjuk - D. Cs. és L. F. - közreműködésével és jelenlétében találkozott 2004. november 9.-én a Csárdában. A megbeszélés során a terhelt elismerte a jelenlévők előtt, hogy csak egyszer adott kölcsön a sértettnek, de az irat hibás megfogalmazása miatt igényt tart a "második" 39.000.000 Ft visszafizetésére is. Amennyiben a sértett 10 év alatt megfizeti a 39.000.000 Ft-nak megfelelő 150.000 eurót évi 15.000 euró összegben, kötelezettséget vállalt arra, hogy nem változtatja meg a tanúként tett vallomását; nem tesz a sértettre nézve hátrányos, terhelő vallomást a büntetőügyben, és visszavonja a polgári és munkaügyi perben előterjesztett keresetét is.

A sértett, a terhelt fenyegetésének hatására vállalta a 39.000.000 Ft-nak megfelelő 150.000 euró megfizetését, évenkénti 15.000 euró részletekben. Vállalta, hogy visszaállítja a terhelt munkaviszonyát, havi 80.000 forintos jövedelemmel, és vállalta, hogy megveszi, illetve segít a terhelt ingatlanának az értékesítésében. A terhelt azt vállalta, hogy visszavonja a polgári, illetve a munkaügyi perben előterjesztett keresetét, és a büntetőügyben, a 2004. november 25.-ki tárgyaláson nem fog a sértettre nézve terhelő vallomást tenni.

A terhelt a Csárdában létrejött megállapodásról emlékeztetőt írt, amelyet 2006. január 12.-én D. Cs. is ellátott az aláírásával.

A sértett a terhelt követeléseit a fenyegetettség nélkül nem teljesítette volna.

A terhelt a 2004. november 16.-án kelt beadványában a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság előtt kölcsön visszafizetése iránt 5.P.21.495/2004. szám alatt folyamatban lévő perében elállt a keresetétől. A Hajdú-

Bihar Megyei Bíróság az 5.P.21.495/2004/3. számú, 2004. december 14.-én jogerős végzésével a pert megszüntette. A terhelt ezt követően a Debreceni Munkaügyi Bíróság előtt folyamatban lévő perben is visszavonta a keresetét.

A terhelt a 2004. november 25.-én megtartott tárgyaláson annyiban módosította korábbi vallomását, hogy a sértettnél 1999. óta munkaviszony keretében dolgozott. A nyomozás során a kommandósoknak arra kérdésére, hogy ki itt az igazgató, azt felelte, hogy nem dolgozik itt. Előadta, vallomását azért módosítja, hogy a sértett ne tudja felhasználni a munkaügyi perében ezt a nyomozati vallomását.

A terhelt és a sértett a Csárdában történt találkozót követően 2004. december 17.-én dr. Sz. Á. ügyvéd előtt megállapodást írt alá, amelyben megállapították, hogy 2002. június 27.-én a terhelt hitelező 39.000.000 Ft kölcsönt nyújtott a sértett adósnak. A kölcsön visszafizetésének határideje 2003. december 31. napja volt. A felek a visszafizetés határidejét a 2004. február 19. napján kelt okirattal 2004. május 21. napjáig meghosszabbították. Az adós a kölcsön összegét 2004. május hó 21. napján visszafizette. A terhelt hitelező kijelentette, hogy a 2004. február 19. napján keltezett kölcsönszerződést úgy tekinti, hogy az a 2002. június 27. napján keltezett - és dr. Sz. Gy. ügyvéd által ellenjegyzett - kölcsönszerződés visszafizetési határidejének meghosszabbítására jött létre. A felek megállapítják, hogy a kölcsön összege teljes egészében visszafizetésre került 2004. május hó 21. napján, így a hitelezőnek semminemű követelése az adós irányába nincs.

A sértett a Csárdában kötött megállapodás teljesítését megkezdte. 2005. augusztus 4.-én 5.500 eurót, 2005. december 28.-án 4.580 eurót fizetett a terheltnek.

A terhelt a 2006. január 13. napján kelt levelében felszólította a sértettet, hogy megállapodásuknak megfelelően fizesse meg részére - munkabére levonása nélkül - az évi 15.000 eurót. A 2006. január 25. napján írt levelében felszólította a sértettet, hogy - a Csárdában kötött megállapodás alapján - emelje fel a fizetését bruttó 270.000 Ft-ra. Ezt követően a sértett megtagadta a teljesítést, ezért a terhelt a Hajdú-Bihar Megyei Bíróságon polgári peres eljárást kezdeményezett a 150.000 euró negyedévenkénti részletekben való megfizetésre kötelezés iránt, amely eljárás 5.P.20.351/2006. számon volt folyamatban. A megyei bíróság az ügyben 2006. október 31.-én kelt 16. sorszámú ítéletében a terhelt által előterjesztett keresetet - a Csárdában kötött megállapodást jó erkölcsbe ütköző szerződésként értékelve és azt érvénytelennek tekintve - elutasította. Az ítéletet a Debreceni Ítélettábla a 2007. április 13.-án kelt határozatával helybenhagyta.

A terhelt munkaviszonyát 2006. április 28.-án rendes felmondással

megszüntette.

A sértettet a Debreceni Városi Bíróság a 2006. december 8. napján kelt ítéletével az ellene emelt vád alól felmentette. Az eljárás az elsőfokú ítélet meghozatalának napján folyamatban volt, mivel az ítélet egy része hatályon kívül helyezésre került.

A sértett a feljelentését 2007. június 14. napján tette meg a terhelttel szemben.

A jogi indokolás körében - egyebek mellett - kifejtette a bíróság, hogy álláspontja szerint a terhelt azon kijelentése, hogy meg fogja változtatni a vallomását - annak sértett általi ismeretében, hogy a terhelt ennek érdekében írásbeli beadvánnyal élt a bírósághoz, amely a 2004. novemberi tárgyalásra meg is idézte -, olyan súlyos hátrány kilátásba helyezését jelentette, amely alkalmas volt a sértettben komoly félelem keltésére. A sértett alappal tarthatott a terhelt korábban tett tanúvallomásának a sértettre nézve terhelő módon történő megváltoztatásától, miután a terhelt a bírósághoz írt beadványában bejelentette, hogy a májusi tárgyaláson nem a törvényeknek megfelelő tanúvallomást tett. Vallomását módosítani kívánja, ezért kérte ismételt tanúkénti kihallgatását. Előadta az írásbeli beadványában továbbá, hogy tisztában van azzal is, hogy a hamis tanúzás büntettét elkövette. E kijelentésekből valóban arra vonható következtetés, hogy a terhelt a vallomását nem csupán azon részében akarta megváltoztatni, hogy a sértett tulajdonában levő cég munkavállalója volt, hanem - ahogy az az emlékeztetőben is szerepel - a sértettre hátrányosan.

A terhelt fenyegetése alkalmas volt arra, hogy a sértettet a szabad akaratával ellentétes cselekvésre késztesse. A kilátásba helyezett súlyos hátrány elkerülése érdekében kezdte meg a teljesítést. Összesen 10.080 eurót fizetett meg a terheltnek, így a zsarolás befejezett alakzata valósult meg.

A terhelt és védője által felmentés végett bejelentett fellebbezés folytán másodfokon eljáró Pest Megyei Bíróság a 2010. június 25-én tartott tanácsülésen meghozott 1.Bf.695/2009/4. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

II. A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítvány a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján arra hivatkozással, hogy a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése miatt került sor.

Az indítvány szerint az irányadó tényállás alapján a terhelt által kifejtett magatartás alkalmatlan volt a sértett magatartásának befolyásolására, mivel a joghátrány, amelyet kilátásba helyezett,

megelőzte a terhelt által megkívánt teljesítést. Márpedig abszolút alkalmatlan az az eszköz, amelynek segítségével az elérni szándékozott eredményt létrehozni egyáltalán nem lehet. A terhelt az általa kilátásba helyezett joghátránnyal nem volt képes a zsarolás törvényi tényállásának megvalósítására akkor sem, ha a szándéka erre irányult volna, mert az általa megjelölt joghátrány nem volt alkalmas arra, hogy a sértett akaratára hatást gyakoroljon. Logikai képtelenség, hogy a sértett a joghátrány megszűnését követően fenyegetettségi helyzetben legyen, így a zsarolás nem valósult meg. A védő ezért a jogerős marasztaló döntés megváltoztatását és a terhelt felmentését indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség a BF.3079/2010. számú átiratában a védő felülvizsgálati indítványát nem találta alaposnak. Álláspontja szerint a sértettel szemben folytatott büntetőeljárás során kilátásba helyezett terhelő vallomásváltoztatás alkalmas volt arra, hogy a sértettben komoly félelmet keltsen, őt a szabad akaratával ellentétes cselekvésre készítse. Az első részteljesítés időpontjában az ügyben egyébként nem jogerős felmentő döntés még nem született.

Az ügyészi álláspont szerint a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása nem sérti a büntető anyagi jog szabályait. A cselekmény jogi minősítése, valamint az alkalmazott joghátrány is törvényes, és a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértés sem történt. A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján a marasztaló jogerős döntés hatályában fenntartását indítványozta.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a terhelt felülvizsgálati indítványát fenntartotta és azzal egyező indítványt tett. Hangsúlyozta, hogy az alapeljárásban az ellentétes vallomások közötti ellentétek feloldása nem történt meg. A Csárdában a felek nem is állapodtak meg arról, hogy a terhelt visszavonja a vallomását. Ezt a terhelt csak utóbb mondta, amikor már kifele mentek a csárdából. Kiemelte, hogy kifejezett fenyegetés a bíróság által megállapított tényállás szerint sem hangzott el, csupán a sértett érezte így. Ez azonban a terhelt büntetőjogi felelősségét nem alapozhatja meg.

A legfőbb ügyész képviselője a nyilvános ülésen az átiratában foglaltakat fenntartotta és azzal egyező indítványt tett.

III. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott - okból, valamint - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be.

423. § (4)-(5) bek.] bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát alaposnak találta.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvány elbírálása során abból indult ki, hogy a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelyre csak a törvényben meghatározott feltételek szerint van lehetőség. A felülvizsgálati eljárásban - amint arra a Legfőbb Ügyészség is helyesen utalt - a tényálláshoz kötöttség érvényesül. A tényállás helyessége, az ítélet megalapozottsága, a bizonyítékok értékelése nem vizsgálható, nem bírálható felül. A Be. 423. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható. A felülvizsgálati eljárásban, a jogerős ítéletben megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapítására ennél fogva nem kerülhet sor és ilyen eltérő tényállás megállapítása érdekében a jogerős döntés hatályon kívül helyezésére sincs törvényes lehetőség. Ezért a tényállást támadó részében a védő felülvizsgálati indítványa a törvényben kizárt indítvány.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. A védő szerint ilyen anyagi jogi szabálysértés eredményezte a terhelt bűnösségének kimondását, mert a zsarolás tényállásában szereplő fenyegetés az adott tényállás alapján nem valósult meg.

A Btk. 323. §-ának (1) bekezdése szerint a zsarolás büntettét az követi el, aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön és ezzel kárt okoz.

A zsarolás tényállásában szereplő fenyegetés meghatározása során a Btk. 138. §-ában meghatározott fenyegetés-fogalom minden megszorítás nélkül alkalmazható. A zsarolási fenyegetés történhet személyi, vagyoni, erkölcsi hátrány kilátásba helyezésével egyaránt. A zsarolási fenyegetés nem közvetlen, a később bekövetkező hátrány kilátásba helyezését is magában foglalhatja. A fenyegetés megvalósítható akár jogszerű magatartás kilátásba helyezésével is.

A felülvizsgálat során irányadó tényállás szerint a terhelt 2004. november 9.-én a Csárdában a jelenlévők előtt elismerte, hogy csak egyszer adott kölcsön a sértettnek. Az irat hibás megfogalmazása miatt mégis igényt tartott a "második" 39.000.000 Ft visszafizetésére is. Azzal fenyegette meg a sértettet, hogy amennyiben 10 év alatt a 39.000.000 Ft-nak megfelelő 150.000 eurót

fizet a részére évi 15.000 euró részletekben, úgy kötelezettséget vállalt arra, hogy a bírósághoz előzetesen már megtett - és a hamis tanúzás következményeit is vállaló - bejelentése ellenére nem változtatja meg a sértett büntető ügyében korábban tanúként már megtett vallomását. Nem tesz a sértettre nézve hátrányos, terhelő vallomást a büntetőügyben és emellett visszavonja a polgári és munkaügyi perben előterjesztett keresetét is.

A tényállás azt is rögzíti, hogy a sértett a terhelt e fenyegetésének hatására vállalta a 39.000.000 Ft-nak megfelelő 150.000 euró megfizetését, évenkénti 15.000 euró részletekben és e fenyegetés hatására tette meg az egyéb vállalásait is.

Tény, hogy a terhelt ezt követően a 2004. november 16.-án kelt beadványában a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság előtt kölcsön visszafizetése iránt 5.P.21.495/2004. szám alatt folyamatban lévő perében elállt a keresetétől és a Debreceni Munkaügyi Bíróság előtt folyamatban lévő perben is visszavonta a keresetét. A sértett bűnügyében pedig a Debreceni Városi Bíróság előtt a 2004. november 25.-én megtartott tárgyaláson annyiban módosította korábbi vallomását, hogy a sértettnél 1999. óta munkaviszony keretében dolgozott. A vallomásváltoztatás indokaként pedig előadta, vallomását azért módosítja, hogy a sértett ne tudja felhasználni a munkaügyi perében ezt a nyomozati vallomását.

Az irányadó tényállás azonban mindezek után azt is rögzíti, hogy a sértett a fenyegetés hatása alatt a következő évben (2005-ben), két részletben összesen 10.080 eurót fizetett meg a terheltnek. A terhelt fenyegetése tehát alkalmas volt arra, hogy a sértettet a szabad akaratával ellentétes cselekvésre készítse. A kilátásba helyezett súlyos hátrány elkerülése érdekében kezdte meg a teljesítést.

Rögzíti az ítélet, hogy a sértett a terhelt követeléseit a fenyegetettség nélkül nem teljesítette volna.

A Legfelsőbb Bíróság az eljáró bíróságokkal egyezően azt állapította meg, hogy a sértett fenyegetettsége még a fenti összegek kifizetésekor is fennállt. A sértett büntetőügye ugyanis a kifizetések teljesítésekor jogerősen még nem fejeződött be. Emellett a terhelt a nyilvánvalóan alaptalan követelésének érvényesítése érdekében újabb polgári pert is indított. Tévesen hivatkozott tehát a védő arra, hogy a terhelt által kifejtett magatartás alkalmatlan volt a sértett magatartásának befolyásolására, mivel a joghátrány, amelyet kilátásba helyezett, megelőzte a terhelt által megkívánt teljesítést.

A védő érvelésével ellentétben sem a joghátrány, sem a fenyegetettség nem szűnt meg akkor, amikor a sértett teljesített. Amint arra a Legfőbb Ügyészség helyesen hivatkozott - a terhelt

magatartása összességében alkalmas volt arra, hogy a sértettben komoly félelmet keltsen és őt a szabad akaratával ellentétes cselekvésre készítse.

Tévesen hivatkozott tehát a védő arra, hogy a terhelt az általa kilátásba helyezett joghátránnyal nem volt képes a zsarolás törvényi tényállásának kifejtésére akkor sem, ha a szándéka erre irányult volna, mert az általa megjelölt joghátrány nem volt alkalmas arra, hogy a sértett akaratára hatást gyakoroljon.

Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság azt állapította meg, hogy a terhelt bűnösségének kimondására a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése nélkül került sor. S miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat - a Be. 426. §-a alapján - a hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival, azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Legfelsőbb Bíróság mellőzheti.

Budapest, 2011. április 7.

Dr. Schäfer Annamária s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
Bné